

अध्याय 40

श्री साईबाबाका कथाहरू

(1) श्री बी. व्ही. देवकी आमाको

उद्यापनमा सम्मिलित हुनु।

(2) श्री हेमाडपतको भोजन-समारोहमा चित्रको

रूपमा प्रकट हुनु।

यो अध्यायमा दुईटा कथाको वर्णन छ।

(1) बाबा कस्तो प्रकारले श्रीमान् देव की आमा कहाँ उद्यापनमा सम्मिलित हुनुभयो। (2) बाबा कुन किसिमले होली चाडको भोजन समारोहको अवसरमा वादामा हेमाडपंतको घरमा जानुभयो।

प्रस्तावना

श्री साईसमर्थ धन्य हुनुहुन्छ, जसको नाम बडो सुन्दर छ। वहाँ सांसारिक र आध्यात्मिक दुबै विषयमा आफ्नो भक्तहरूलाई उपदेश दिनुहुन्छ र भक्तहरूलाई आफ्नो जीवनको ध्येय प्राप्त गर्न सहायता प्रदान गरेर उनीहरूलाई सुखी बनाउनुहुन्छ। श्री साईले आफ्नो बरद (वरदिने) हात भक्तहरूको शिरमा राखेर उनीहरूलाई आफ्नो शक्ति प्रदान गर्नुहुन्छ। वहाँले भेदभावको भावनालाई नाश गरेर उनीहरूलाई अप्राप्य (पाइन मुश्किल) वस्तुको प्राप्ति गराइदिनुहुन्छ। भक्तहरू श्री साईका चरणमा भक्तिपूर्वक पर्दछन् र श्री साईबाबा पनि भेदभाव रहित भएर प्रेमपूर्वक भक्तहरूलाई छातीमा लगाउनहुन्छ। जसरी वर्षा ऋतुमा समुद्र नदीहरूसँग मिल्दछ र उनीहरूलाई आफ्नो शक्ति र मान दिन्छ, त्यसरी नै वहाँ आफ्नो भक्तगणहरूसँग सम्मिलित हुनुहुन्छ। यसबाट यो कुरा सिद्ध हुन्छ कि, जसले भक्तका लीलाहरूको गुणगान गर्दछन्, तिनीहरू ईश्वरलाई कुनै मध्यस्थ नराखेर नै ईश्वरका लीलाहरूको वर्णन गर्नेहरूभन्दा धेरै मात्रामा बढी प्रिय हुन्छन्।

श्रीमती देवको उद्यापन-उत्सव

श्री बी. व्ही. देव डहाणू (जिल्ला ठाणा) मा तहसीलदार थिए। उनकी आमाले लगभग पच्चीस तीस व्रत लिएकी थिइन् त्यसैले तिनीहरूको उद्यापन गर्नु आवश्यक थियो। उद्यापनका साथ-साथै सय-दुईसय ब्राह्मणहरूको भोजन पनि हुने थियो। श्री देवले एउटा तिथि निश्चित गरेर बापूसाहेब जोगलाई एउटा चिठ्ठी शिरडीमा पठाए। त्यसमा उनले लेखे “तिमीले मेरो तर्फबाट श्री साईबाबालाई उद्यापन र भोजनमा सम्मिलित हुने निस्ता दिनु र वहाँसँग वहाँको अनुपस्थितिमा उत्सव अपूर्ण नै रहनेछ भनी प्रार्थना गर्नु। वहाँ अवश्य नै उहाणू पाल्नु भएर आफ्नो दासलाई करतार्थ गर्नु हुनेछ भन्ने मलाई पूर्ण आशा छ इत्यादि।

बापू साहेब जोगले बाबालाई त्यो पत्र पढेर सुनाए। वहाँले त्यसलाई ध्यानपूर्वक सुन्नु भयो र शुद्ध हृदयले पठाएको निस्ता जानेर भन्नुभयो “जसले मेरो सम्झना गर्दछ, उसलाई मेरो पनि सदैव ध्यान रहन्छ। मलाई यात्राको लागि गाडी, टाँगा या विमान आदि कुनै साधनको आवश्यकता छैन। मलाई त जसले प्रेमले पुकारा गर्दछ, उसको अगाडि म तुरुन्त नै प्रकट हुन जान्छु। उनीलाई म आफ्नो अ दुईजना व्यक्तिहरूको साथमा अवश्य नै आउनेछु भन्ने सुखद खबर भएको पत्र पठाइदेऊ।” बाबाले भन्नुभए बजोजिम पत्रमा लेखेर जोगले देवलाई पठाइदिए। पत्र पढेर देवलाई बडो प्रसन्नता भयो। तर उनीलाई बाबा केवल राहता, रूई र नीमगाउँ बाहेक अन्त कहीं पनि जानु हुन्न भन्ने कुरा थाहा थियो। तैपनि फेरि उनीलाई वहाँको लागि के असम्भव छ र? वहाँको जीवन अपार चमत्कारहरूले नै भरिएको छ। वहाँ त सर्वव्यापी हुनुहुन्छ। वहाँ कुनै पनि भेषमा सजिलैसँग प्रकट भएर आफ्नो वचन पूर्ण गर्न सक्नुहुन्छ भन्ने विचार आयो।

उद्यापनको केही दिन पहिले बंगाली सन्यासीहरूको जस्तो भेष-भूषा धारण गरेको एउटा सन्यासी डहाणू स्टेशनमा उत्रियो। टाढाबाट ऊ गोरक्ष संस्थाको स्वयंसेवक हो जस्तो देखिन्थ्यो। ऊ सोझै स्टेशन मास्टर कहाँ गयो र उनीसँग चन्दाको लागि निवेदन गर्‍यो।

स्टेशन मास्टरल उसलाई तिमी यहाँको तहसीलदार कहाँ जाऊ। वहाँ उनको सहायताबाट यथेष्ट चन्दा प्राप्त गर्न सक्नेछौ भन्ने सल्लाह दिए। ठीक त्यही समयमा तहसीलदार पनि त्यहीं पुगे। अनि स्टेशन मास्टरले सन्यासीको परिचय उनीसँग गराए। उनीहरू दुईजना स्टेशनको प्लेटफार्मामा बसेर वार्तालाप गर्दैरहे। तहसीलदारले उसलाई यहाँका प्रमुख नागरिक श्रीराव साहेब नरोत्तम सेठीले धर्मार्थि कार्यको लागि चन्दा जम्मा गर्ने नामाबली बनाएका छन्। यसैले अब फेरि अर्को एउटा नामाबली बनाउनु राम्रो जस्तो देखिदैन। यसैले तपाईं। यहाँ फेरि दुईचार महिनापछि पाल्नु भयो भने बढी कल्याणदायक हुनेछ भनी बताए। यो कुरा सुनेर सन्यासी त्यहाँबाट गयो र एक महिनापछि श्रीदेवको घरको अगाडि टाँगाबाट ओर्लियो। अनि उसलाई देखेर देवले मनमनै ऊ चन्दा माग्नेलाई आएको हो भन्ने सोचे। उसले देवलाई काममा व्यस्त देखेर उनीसँग भन्यो, “श्रीमान् चन्दाको निमित्त होइन, वरु भोजनको लागि आएकोहुँ।”

देवले भने- बडो आनन्दको कुरा हो, तपाईंलाई सहर्ष स्वागत छ।

सन्यासी- मेरो साथमा अरु दुई बालक छन्।

देव त्यसो भए कष्टपया उनीहरूलाई पनि साथै लिएर आउनुहोस्।

भोजनको लागि अझै दुई घण्टाको विलम्ब थियो। यसैले देवले सोधे,

“यदि आज्ञा दिनुहुन्छ भने म कसैलाई उनीहरूलाई बोलाउन पठाउँ कि?”

सन्यासी- तपाईं चिन्ता नगर्नुस्। म निश्चित समयमा उपस्थित हुनेछु।

देवले उनलाई मध्याह्नमा आउन प्रार्थना गरे। ठीक 12 बजे मध्याह्नमा

तीन मूर्ति त्यहाँ पुगेर भोजनमा सम्मिलित भै भोजन गरेर त्यहाँबाट

गए। उत्सव समाप्त भएपछि देवले बापू साहेब जोगलाई पत्रमा वहाँको व्यवहारको शिकायत

गर्दै बाबा उपर वचन भड गर्ने आरोप लगाए। जोग त्यो पत्र लिएर बाबाकहाँ गए। तर पत्र

पढ्नु अगाडि नै बाबाले उनीलाई भन्नुभयो “अरे! मैले त्यहाँ जाने बचन दिएँ त मैले

उनीलाई धोखा दिइन। म अरु दुई व्यक्तिका साथमा भोजनमा उपस्थित थिएँ। तर जब

उनले मलाई चिन्ने सकेनन् भने निम्तो दिने कष्ट नै किन उठाए ए? भनी खबर गरिदरु।

उनीलाई लेखिदरु कि उनले मलाई त्यो सन्यासी चन्दा माग्ने आएको भन्ने सोचे। तर मैले

म अरु दुई व्यक्तिको साथमा भोजनको लागि आएको छु भनी उनको शंका हटाइदिएको थिएन र? के ती तीन मूर्ति ठीक समयमा भोजनमा सम्मिलित भएनन् र ? हेर! म वचन पूरा गर्नको लागि आफ्नो सर्वस्व समर्पण गरिदिन्छु। मेरा शब्द कहिल्यै झुट्टा निक्कलन्।”

यो उत्तरले जोगको हृदयमा धेरै प्रसन्नता छायो र उनले पूरा उत्तर लेखेर देवलाई पठाइदिए। जब देवले उत्तर पढे अनि त उनका आँखाबाट आँसुका धारा बग्गन लागे। उनीलाई मैले व्यर्थ नै बाबा माथि दोषारोपण गरेँ भनी आफैं माथि बडो रिस उठ्यो। कसरी मैले सन्यासीको चन्दा माग्गन आएको बखतको पहिलो यात्राबाट धोक खाएँ। मैले सन्यासीका अरु दुई व्यक्तिहरूको साथमा म भोजनलाई आउनेछु भन्ने शब्दहरूको अर्थ कसरी बुझिन भनेर आश्चर्यचकित भए।

यस कथाबाट जब भक्त अनन्यभावले सद्गुरुको शरणमा आउँछ अनि उसलाई उसको सबै धार्मिक कृत्य (कर्म) राम्रोसँग चल्दछन् र कुनै विघ्न नपरेर नै समाप्त हुन्छन् भन्ने अनुभव हुन लाग्दछ भन्ने कुरा स्पष्ट हुन्छ।

हेमाडपन्तको होली चहाडमा भोजन-समारोह

अब म एउटा अर्को कथा लिऊँ, जसमा बाबाले कसरी तस्वीरको रूपमा प्रकट भएर आफ्ना भक्तहरूको इच्छा पूर्ण गर्नुभयो भन्ने कुरा बताइएको छ।

सन् 1917 मा फागु पूर्णिमाको दिनमा हेमाडपंतलाई एउटा सपना भयो। बाबा उनीलाई एउटा सन्यासीको भेषमा देखिनु भयो र उहाँले हेमाडपंतलाई व्युँझाएर “म आज मध्याह्नमा तिमीकहाँ खान आउनेछु” भन्नुभयो। व्युँझाँउनु पनि सपनाको एक भाग नै थियो। तर जब उनको निद्रा साँच्चिनै भड भयो अनि न बाबा नै देखिनुभयो न अरु कुनै सन्यासी नै देखिए। उनीले आफ्नो स्मृति (समझना) दौडाउन लागे र अब उनीलाई सन्यासीका प्रत्येक शब्दको समझना भएर आयो। हुन त उनले बाबाको नजिकै रहेको लाभ बितेका सात वर्षदेखि नै उठाइरहेका थिए र त्यस्तै वहाँको निरन्तर ध्यान गर्ने गर्दथे, तर

पनि बाबा उनको घरमा पाल्नु भई भोजन गर्नु भएर उनीलाई कष्टार्थ गराउनु हुनेछ भन्ने आशा त कहिल्यै पनि थिएन।

बाबाका शब्दले ज्यादै खुशी भएका उनी आफ्नी पत्नीको नजिक गएर भने “आज होली फागुको दिन हो। एउटा सन्यासी अतिथि भोजनको लागि हाम्रो यहाँ आउनु हुनेछ। यसैले भात केही घेरै बनाउनु।” उनकी पत्नीले अतिथिको सम्बन्धमा सोधपूछ गरिन्। जबाफमा हेमाडपंतले कुरा गोप्य नराखेर सपनाको वृत्तान्त साँचो-साँचो बताइदिए। अनि उनले शंका गर्दै सोध्न लागिन् “के वहाँ शिरडीको उत्तम किसिमको पक्वान्न छोडेर यति टाढा बान्द्रामा रूखा-सुखा भोजन गर्न आउनु हुने कुरा कहिल्यै सम्भव होला र?” हेमाडपंतले विश्वास दिलाउँदै भने “उँहाको लागि के असम्भव छ? हुनसक्छ उहाँ स्वयं नपाल्नु भएर अरू कुनै स्वरूप धारण गरी पाल्नु हुनेछ। यसकारण थोरै बढी भात बनाउनामा हानी नै के छ र?”

यसपछि भोजनको तयारी प्रारम्भ भयो। होलीको पूजा प्रारम्भ भयो र पत्तल (सपेश) छियाई यसको चारैतिर रडको घेरा “लगाइयो। दुई पंक्ति बनाइयो र बिचमा पाहुनाको लागि ठाउँ छोडिदिइयो। घरका सबै परिवार छोरा, नाति, छोरीहरू र ज्वाई इत्यादिले आ-आफ्नो ठाउँ ग्रहण गरेर भोजन पस्कन पनि प्रारम्भ भयो। भोजन पस्कन लागिएको बखतमा प्रत्येक व्यक्ति त्यो अज्ञात अतिथि (पाहुना) को बाटो उत्सुकतापूर्वक हेरिहेका थिए।

जब मध्याह्न पनि भयो र कोही पनि आएन अनि ढोका बन्दगरी सिङ्गी लगाइदिइयो। अन्न शुद्धिको लागि घिउ वितरण भयो, जो भोजन प्रारम्भ गर्ने संकेत हो। वैश्वदेव (अग्नि) लाई औपचारिक आहुति दिएर श्रीकृष्णलाई नैवेद्य अर्पण गरियो।

अनि जसै सवैजना भोजन प्रारम्भ गर्ने लागेथे त्यसैबेला कसैले सिँढी चढेको आवाज स्पष्ट आउन लाग्यो। हेमाडपंतले तुरून्त उठेर सिङ्गी खोले र दुई व्यक्ति (1) अलि मुहम्मद र (2) मौलाना इस्मू मुजावरलाई ढोकामा खडा भएको पाए। यिनीहरूले जब भोजन पस्किसकिएको छ र केवल प्रारम्भ गर्न मात्र बाँकी छ भन्ने देखेन अनि विनम्र भावले भने

“तपाईलाई बडो असुविस्ता भयो, यसको लागि हामी क्षमा प्रार्थी छौं। तपाईले आफ्ना थाल छोडी दौडेर आउनु भयो र त्यस्तै अरूहरू पनि तपाईको प्रतीक्षामा छन्। यसैले तपाई यो आफ्नो सम्पत्ति सम्भाल्नुोस्। यससँग सम्बन्धित आश्चर्यजनक घटना कुनै अरू सुविस्ता भएको मौकामा सुनाउँला।”

यति भनेर उनीहरूले पुराना समाचार पत्रमा बेरिएको एउटा प्याकेट निकालेर त्यसलाई खोची मेच माथि राखिदिए। कागजको आवरण (ढकनी) जसै हेमाडपंतले हटाए अनि त बाबाको ठूलो एउटा सुन्दर चित्र (तस्वीर) देखेर उनीलाई ठूलो आश्चर्य भयो। बाबाको चित्र देखेर उनी पानी-पानी भए। उनका आँखाबाट आँसुका धारा बग्ने लागे र उनको सम्पूर्ण शरीर रोमान्च भएर आयो। उनको शिर बाबाका श्रीचरणमा झुकिहाल्यो। बाबाले यो लीलाको रूपमा नै मलाई आशीर्वाद दिनुभयो भन्ने सोच्ने लागे। उत्सुकतावश उनले अली मुहम्मदसँग बाबाको यो सुन्दर चित्र तपाईलाई कहाँबाट प्राप्त भयो भन्ने प्रश्न गरे। उनले (मुहम्मद अलीले) बताए, “मैले यसलाई एउटा पसलबाट खरिदियेँ। यसको पूर्ण विवरण म कुनै अर्को समयको लागि बाँकी राख्दछु। कृपया अब तपाई भोजन गर्नुहोस्। किनभने सबै तपाईकै प्रतीक्षा गरिराखेका छन्।”

हेमाडपंतले उनीलाई धन्यवाद दिई नमस्कार गरेर भोजन-गरुहमा आई अतिथिको ठाउँमा चित्रलाई बीचमा राखी विधिपूर्वक नैवेद्य अर्पण गरे। सबैजनाले ठीक समयमा भोजन

प्रारम्भ गरे। चित्रमा बाबाको सुन्दर मनोहर रूप देखेर हरेक व्यक्तिलाई प्रसन्नता भयो र साथै यो सब कसरी घट्न गयो भनी यो घटनामा आश्चर्य पनि भयो। यसप्रकार बाबाले हेमाडपंतलाई सपनामा दिनुभएको आफ्नो बचन पूर्ण गर्नुभयो।

यो तस्वीरको कथाको पूर्ण विवरण अर्थात् अली मुहम्मदलाई यो तस्वीर कसरी प्राप्त भयो र के कारणले उनले त्यो ल्याएर हेमाडपंतलाई चढाए यसको वर्णन अगाडि आउने अध्यायमा गरिनेछ।

श्री सद्गुरु साईनाथमा अर्पणहोस्।

मंगल होओस्॥